

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 236/2025-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Michalom Treščákom ml., Štúrova 17, Košice, proti postupu Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 31Cb/67/2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 16. apríla 2025 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v konaní označenom v záhlaví. Súčasne navrhujú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov, priznal každému z nich finančné zadosťučinenie vo výške 2 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a vyžiadaného súdneho spisu vyplýva, že návrhom na vydanie platobného rozkazu doručeným 10. septembra 2020 Okresnému súdu Banská Bystrica (ďalej len „upomínací súd“) sa právny predchodca sťažovateľov (ich starý otec) domáhal proti žalovanej obchodnej spoločnosti zaplataenia neuhradenej časti ceny diela vo výške 290 000 eur, ktoré zhotovil pre žalovanú (a to realizácie gravitačnej a výtlačnej kanalizácie stavby). Upomínací súd vydal vo veci 23. septembra 2020 platobný rozkaz, proti ktorému podala žalovaná odpor, v dôsledku čoho bola vec upomínacím súdom postúpená a 11. decembra 2020 doručená okresnému súdu ako miestne

príslušnému súdu na jej prejednanie. Konanie je okresným súdom vedené pod sp. zn. 31Cb/67/2020.

3. Právny predchodca sťažovateľov (pôvodný žalobca) okresnému súdu 10. marca 2021 oznámil, že zmluvou o postúpení pohľadávky z 3. marca 2021 postúpil pohľadávku, ktorá je predmetom napadnutého konania, na obchodnú spoločnosť FREEPORT COMPANY, s.r.o. (ďalej len „postupník 1“), a zároveň navrhol, aby do konania na jeho miesto vstúpil postupník 1. Okresný súd uznesením zo 6. júla 2021 návrh na zmenu strán konania na strane žalobcu zamietol, pretože mu nebola predložená zmluva o postúpení pohľadávok a ani súhlas toho, kto má vstúpiť do konania na miesto žalobcu. Následne po ich predložení právnym zástupcom pôvodného žalobcu (29. júla 2021) okresný súd uznesením zo 4. augusta 2021 pripustil, aby do konania na miesto pôvodného žalobcu vstúpil postupník 1. Na podklade sťažnosti podanej žalovanou okresný súd uznesením z 19. januára 2022 zrušil napadnuté uznesenie, keďže 17. marca 2021 pôvodný žalobca zomrel, o čom okresný súd v čase rozhodovania o zmene strany sporu nemal vedomosť, a po tejto skutočnosti súd môže v konaní pokračovať len s dedičmi alebo s tými, ktorým toto právo vyplynie z dedičského konania.

4. Sťažovatelia následne podaním z 8. februára 2022 navrhli, aby okresný súd rozhodol o vstupe postupníka 1 do napadnutého konania na miesto pôvodného žalobcu. Okresný súd uznesením z 5. apríla 2022 (právoplatným 4. mája 2022 vo výroku I a 20. mája 2022 vo výroku II) tento návrh sťažovateľov zamietol (výrok I) a napadnuté konanie prerušil do právoplatného skončenia dedičského konania po pôvodnom žalobcovi (výrok II). Vychádzajúc zo zákonnej úpravy a správ notárky, súdnej komisárky poverenej prejednať dedičstvo, videl okresný súd potrebu prerušenia konania v tom, že nebol ustálený okruh dedičov po poručiťovi [podľa vyjadrenia notárky dedičia, ktorí prichádzali do úvahy (manželka a deti – syn a dcéra poručiťa), dedičstvo odmietli].

5. Dedičské konanie po pôvodnom žalobcovi bolo 1. novembra 2023 právoplatne skončené, a preto okresný súd uznesením z 21. decembra 2023 (právoplatným 7. januára 2024) rozhodol o pokračovaní v napadnutom konaní a následne uznesením z 12. februára 2024 (právoplatným 6. marca 2024) rozhodol o pokračovaní v konaní so sťažovateľmi ako žalobcami.

6. Okresnému súdu bol 26. marca 2024 doručený návrh sťažovateľov na vstup postupníka 1 do napadnutého konania na miesto žalobcu, pričom okresný súd uznesením z 3. júna 2024 konanie o tomto návrhu zastavil. V rámci odôvodnenia uviedol, že uznesenie zo 6. júla 2021 (právoplatné 22. marca 2024, teda po jeho doručení sťažovateľom po ich právoplatnom vstupe do konania – predchádzajúci bod) založilo prekážku veci rozhodnutej vo vzťahu k jeho neskoršiemu totožnému procesnému návrhu založenému na rovnakom skutkovom stave a táto prekážka veci rozhodnutej spôsobuje neodstrániteľný nedostatok procesnej podmienky. Proti tomuto uzneseniu podali sťažovatelia odvolanie, ktoré bolo 17. septembra 2024 predložené odvolaciemu súdu, ktorý ho 17. októbra 2024 vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie s tým, že mu bol predložený spis na rozhodnutie o opravnom prostriedku, proti ktorému odvolanie nie je prípustné, a až po rozhodnutí v merite veci a vykonaní príslušných procesných úkonov mu má byť spis opätovne predložený.

7. Okresný súd predvolal 28. novembra 2024 strany sporu na predbežné prejednanie sporu 17. januára 2025. Dňa 13. januára 2025 bola súdu doručená žiadosť sťažovateľov o odročenie pojednávania spolu s návrhom na zmenu na strane žalobcov. Zmluvou o postúpení pohľadávky z 27. decembra 2024 došlo k postúpeniu pohľadávky vymáhanej v napadnutom konaní z postupníka 1 (v pozícii postupcu) na PD Cabaj, družstvo (ďalej len „postupník 2“).

8. Upovedomením zo 14. januára 2025 okresný súd odročil predbežné prejednanie sporu s tým, že nový termín určí po odstránení prekážky, ktorá bola dôvodom jeho odročenia.

9. Uznesením okresného súdu zo 16. apríla 2025 na miesto sťažovateľov do napadnutého konania vstúpil postupník 2 (uznesenie v súdnom spise nedisponuje vyznačenou doložkou právoplatnosti ani doručenkami, avšak vzhľadom na neprípustnosť odvolania sa proti nemu je predpoklad, že rozhodnutie v čase rozhodovania ústavného súdu už nadobudlo právoplatnosť).

II.

Argumentácia sťažovateľov

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práv sťažovateľov (bod 1) v dôsledku nesprávneho postupu okresného súdu a jeho neefektívnej činnosti. Sťažovatelia sú proti svojej vôli vyše jedného roka stranou sporu o pohľadávke, ktorá im nikdy nepatrila, nikdy nebola založená ich aktívna vecná legitímácia. Naopak, skutočnému vlastníkovi pohľadávky, ktorý mal záujem sa jej domáhať a svoje práva si na súde riadne uplatniť, bolo bránené vstúpiť do konania. V dôsledku uvedeného sa od podania žaloby (september 2020) súd ešte ani meritom veci nezaoberal.

11. Vo vzťahu k posúdeniu zložitosti veci sťažovatelia uvádzajú, že nemožno uvažovať o zložitosti alebo akejkol'vek komplikovanosti, ktorou by mohlo byť odôvodnené zbytočné vedenie napadnutého konania minimálne o štyri roky viac, ako bolo potrebné. V prípade sťažovateľov ide iba o procesné rozhodnutie o návrhu nemajúcom vplyv na skutkový základ samotnej žaloby a jeho právne posúdenie. Zo správania sťažovateľov, ako aj ich právneho predchodcu je evidentné, že sa snažili zabezpečiť riadne a rýchle rozhodovanie súdu o ich návrhu na zmenu žalobcu tak, aby si nový vlastník pohľadávky mohol čím skôr v konaní ďalej uplatňovať svoje práva, avšak postupom okresného súdu im v tom bolo bránené. Zdôrazňujú, že napriek všetkej snahe sa nevedia domôcť svojich práv na spravodlivom a nestrannom súde v primeranej lehote a už od smrti pôvodného žalobcu ako ich právneho predchodcu na ich strane pretrváva stav právnej neistoty v tom, že budú nútení byť stranou sporu, v ktorom z dôvodu nedostatku aktívnej legitímácie budú neúspešní a zaviazaní na náhradu trov konania.

12. Sťažovatelia odôvodňujú návrh na priznanie finančného zadosťučinenia svojou právnou neistotou, že v prípade nevyhovenia ich návrhu na zmenu žalobcu v dôsledku akýchkoľvek ďalších obštrukcií okresného súdu je nepochybné, že žaloba bude zamietnutá a sťažovatelia budú povinní nahradiť žalovanej trovy konania za takmer päť rokov jeho vedenia, pričom oni žalobu nepodali a v čase vstupu do konania ani neboli vlastníkmi predmetnej pohľadávky. Neustálym natáňovaním napadnutého konania a nezákonným postupom súdu pri zamietaní návrhov je sťažovateľom spôsobovaná nielen majetková ujma zodpovedajúca poplatkom za právne poradenstvo pri vypracovaní podaní do konania, ale aj psychická ujma z možných finančných dôsledkov súdneho konania, v ktorom sa ocitli len z dôvodu smrti svojho právneho predchodcu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“, ktoré je zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo

na prejednanie záležitosti v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01).

14. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza ústavný súd zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

15. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP k zodpovedajúcemu právu na prejednanie záležitosti v primeranej lehote ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

16. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľov.

17. Z ústavnej sťažnosti a predloženého súdneho spisu vyplýva, že napadnuté konanie začalo 10. septembra 2020 podaním žaloby právnym predchodcom sťažovateľov, ktorí do konania právoplatne vstúpili 6. marca 2024 a uznesením zo 16. apríla 2025 na ich miesto do konania vstúpil postupník 2 (bez dosiaľ vyznačenej právoplatnosti uznesenia). Z uvedeného vyplýva, že napadnuté konanie trvá približne 4 a pol roka, pričom od mája 2022 do januára 2024 bolo právoplatne prerušené (približne rok a pol).

18. Keďže k vstupu sťažovateľov do napadnutého konania na strane žalobcu došlo na základe univerzálnej sukcesie, ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru (napr. I. ÚS 197/05, IV. ÚS 514/2011), v zmysle ktorej si sťažovateľ môže uplatňovať právo na konanie bez zbytočných prietahov aj pre štádium konania, ktoré jeho vstupu do konania (na základe univerzálnej sukcesie) predchádzalo.

19. Postup okresného súdu v napadnutom konaní nebol optimálny a bol poznačený úsekmi neefektívnej činnosti. Došlo k tomu v prípade, keď okresný súd zrušil uznesenie zo 4. augusta 2021, ktorým pripustil, aby do konania namiesto pôvodného žalobcu vstúpil postupník 1 (keď nemal vedomosť o smrti pôvodného žalobcu), alebo v prípade, keď predčasne predložil vec odvolaciemu súdu (body 3 a 6 tohto rozhodnutia). Tento neefektívny postup, resp. prietah však vzhľadom na jeho intenzitu a trvanie nemá taký rozmer, z ktorého by bolo možné dospieť k záveru o porušení základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Ústavný súd v súvislosti so zistenými okolnosťami prípadu odkazuje na svoju judikatúru, že nie každý zistený prietah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 46/01, I. ÚS 149/02, III. ÚS 92/03, III. ÚS 359/08, II. ÚS 118/2014) a že ani ojedinelá nečinnosť príslušného súdu, hoci

aj v trvaní niekoľkých mesiacov, sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie tohto základného práva (napr. I. ÚS 42/01, III. ÚS 91/04, II. ÚS 129/06, IV. ÚS 513/2020).

20. Sťažnostnú argumentáciu smerujúcu k postupu okresného súdu, ktorým prerušil napadnuté konanie podľa § 164 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), hodnotí ústavný súd ako špekulatívnu. V tejto súvislosti odkazuje ústavný súd na svoju doterajšiu judikatúru, v rámci ktorej vyslovil, že súd si pri fakultatívnom prerušení konania musí uviesť a najmä zvážiť, či prerušenie konania prispeje (alebo je dokonca predpokladom) k spravodlivému rozhodnutiu vo veci (t. j. k naplneniu dikcie čl. 46 ods. 1 ústavy) a tento dôvod prerušenia konania tak preváži nad záujmom na postupe bez zbytočných prietahov, ktorý je rozhodnutím o prerušení konania dotknutý. Pri fakultatívnom prerušení konania (na rozdiel od obligatórneho podľa § 162 CSP) je to práve súd, ktorý vyvažuje jednotlivé záujmy stojace pri prerušení konania proti sebe – záujem na spravodlivom rozhodnutí veci a záujem na konaní bez zbytočných prietahov (dodajme, že v prípade obligatórneho prerušenia konania vyvážil tieto záujmy sám zákonodarca preferovaním záujmu na spravodlivom rozhodnutí veci; súd tak nemá možnosť zvažovania a pri naplnení hypotézy § 162 CSP konania preruší obligatórne). Vyváženie stretu týchto záujmov v prospech záujmu na spravodlivom rozhodnutí veci pretavené do rozhodnutia o prerušení konania musí byť v prípade fakultatívneho prerušenia konania riadne zdôvodnené v odôvodnení rozhodnutia, ktorým sa konanie prerušuje. Teda samotný Civilný sporový poriadok počíta s takým „prietahom“ v konaní spočívajúcim v možnom prerušení konania na účel vyriešenia otázky, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie súdu. Takýto „prietah“, resp. odôvodnenú realizáciu takeého fakultatívneho úkonu súdu podľa § 164 CSP, nemožno potom považovať za zbytočný, ale za zákonom predpokladaný a v prípade riadneho odôvodnenia jeho realizácie neporušujúci právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie (II. ÚS 199/2019).

21. V prípade, ak ústavný súd zistí, že postup všeobecného súdu sa nevyznačoval takými významnými prietahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné prietahy v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, návrh odmietne ako zjavne neopodstatnený (I. ÚS 38/04, II. ÚS 199/02, III. ÚS 24/04, III. ÚS 372/06, IV. ÚS 290/04). Na kratšie obdobia nečinnosti všeobecného súdu ústavný súd spravidla prihliada len vtedy, keď sa vyskytli opakovane a zároveň významným spôsobom ovplyvnili celkovú dĺžku súdneho konania (rovnaké závery ústavný súd vyslovil tiež napr. v I. ÚS 19/00, I. ÚS 57/01 alebo III. ÚS 199/02, I. ÚS 219/2022).

22. Komplexným posúdením veci s prihliadnutím na skutočnosť, že v deň podania ústavnej sťažnosti sťažovatelia nie sú ďalej stranou sporu (je len otázne, či právoplatne, keďže právoplatnosť nie je v predložennom spise vyznačená, doručky v predložennom súdnom spise sa nenachádzajú, avšak proti uzneseniu nie prípustné odvolanie), čo má zásadný vplyv na ich právnu neistotu, ktorá bola takto odstránená, a aj na skutočnosť, že napadnuté konanie bolo právoplatne prerušené (a to rok a pol, čo tvorí tretinu celkovej dĺžky napadnutého konania), ústavný súd nevidel v postupe okresného súdu také pochybenia, ktoré by mali za následok vznik neodôvodnených prietahov.

23. Vychádzajúc z konkrétnych okolností danej veci, ústavný súd pri jej predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že neexistuje okolnosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o porušení sťažovateľmi označených

práv. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľov odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

24. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľov v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. mája 2025

Ladislav Duditš
predseda senátu